

‘Groeierende verandering’ (4)

Door: J. Bos

We hebben in het vorige artikel laten zien hoe er binnen De Gereformeerde Kerken (DGK) principiële verschillende overwegingen werden gegeven ten aanzien van het gebruik van de aanspraak ‘broeders en zusters’ voor mensen van buiten DGK. Waar dit in het eerste geval in principe werd tegengestaan (met begrip voor het gebruik), werd er in het tweede geval een principiële onderbouwing aan gegeven.

Nu zou iemand zich kunnen afvragen: ‘is er niet slechts sprake van een meningsverschil? Dat is dan weliswaar principiële, maar uiteindelijk is het toch een zaak waarover je van mening kunt verschillen. In de praktijk kan deze aanspraak immers in beide gevallen worden gebruikt’. Het belangrijkste punt is echter dat de overwegingen gebaseerd blijken te zijn op principiële verschillende uitgangspunten. Daarover willen we in dit vierde artikel enkele opmerkingen maken.

We zijn deze serie artikelen begonnen met een citaat uit een rapport van een commissie van de Canadian Reformed Churches (CanRC), waarin een ‘groeierende verandering’ werd geproefd binnen DGK. Vervolgens hebben we enkele voorbeelden gegeven waarin deze verandering tot uiting komt. Met name in het laatste voorbeeld naderden we de kern daarvan, namelijk het hierboven aangeduide principiële verschil van uitgangspunten. Dit verschil laat zich als volgt benoemen: in het eerste geval is het uitgangspunt ‘het concreet zichtbare lichaam van Christus’, in het tweede geval is het ‘(de dynamiek van) het brede kerkvergaderende werk van Christus’; of kort samengevat: ‘het adres van de kerk’ respectievelijk ‘de katholiciteit van de kerk’.

Aangezien het hierbij over ‘de ware kerk’ en ‘de katholieke kerk’ gaat, merken we ten overvloede op dat daartussen op zich geen verschil of tegenstelling bestaat. Zie bijvoorbeeld hoe over dit onderwerp is geschreven in enkele waardevolle artikelen elders op deze website.[1] Verder citeren we in dit verband wat ds. J. van Bruggen schrijft in *‘Het amen der kerk’*: *‘Bij ‘algemene’ kerk denken we aan de kerk van alle tijden en plaatsen. Deze is overal, op elke plaats, waar Christus haar*

vergadert. En in ons lid zijn van zulk een plaatselijke kerk zijn we lid van de algemene kerk.’ Met ‘zulk een plaatselijke kerk’ bedoelt hij ‘de ware kerk’; even daarvoor schreef hij namelijk: ‘... deze on-overzienbare kerk heeft een bepaald adres en dáár en elders niet is zij, daar waar art. 29 haar ons leert vinden.’[2]

Het is echter wel van belang welke ‘kant’ als uitgangspunt van beleid wordt gekozen. Het is een principiële verschil of we ons uitgangspunt nemen in iets wat concreet aanwijsbaar is, of in iets wat we los van deze concreet aanwijsbare ‘kant’ niet kunnen waarnemen. Waar we nu de aandacht op willen vestigen, is dat dit verschil bij DGK is te zien in de manier waarop de leer over de kerk werd c.q. wordt toegepast. Dit uitgangspunt wás (terecht) ‘het adres van de kerk’, maar dit is (en wordt steeds verder) verlegd naar ‘de katholiciteit van de kerk’. Ons inziens ligt hier het draaipunt van de ‘groeïende verandering binnen DGK aangaande haar zicht op de Kerk en het wereldwijde kerkvergaderende werk van onze Heiland’ (CanRC). Dat wil zeggen, dat deze ‘groeïende verandering’ kan worden getypeerd als een principiële verandering, waarbij er een voortgaande ontwikkeling is in de richting van ‘de katholiciteit als uitgangspunt’, ten koste van ‘het adres van de kerk als uitgangspunt’.

[1] <https://semper-reformanda.nl/om-de-ware-katholiciteit-1/>
<https://semper-reformanda.nl/om-de-ware-katholiciteit-2/>
<https://semper-reformanda.nl/om-de-ware-katholiciteit-3-slot/>

[2] Ds. J. van Bruggen, *Het amen der kerk; de Nederlandse Geloofsbelijdenis toegelicht*, Goes, Oosterbaan & Le Cointre N.V., 1964, pag. 134 resp. 133.

De zekerheid van het geloof (1)

Door: M.R. Vermeer

De Gereformeerde Kerken vrijgemaakt (GKv) zijn de afgelopen decennia

ingrijpend veranderd – we hoeven hierbij slechts te denken aan besluiten die begin deze eeuw zijn genomen inzake de zondagsrust, tolerantie van Schriftkritiek en een onschriftuurlijk Liedboek, of ook aan de ‘vrouw in het ambt’ en de ‘nieuwe hermeneutiek’. Wat is er in deze kerken helaas, bij het steeds meer ontbreken van de prediking van de verbondseis, over het geheel genomen een *horizontalistische geloofsbeleving* binnengeslopen:

“De vraag is niet hoe het goed komt. De vraag in het nieuwe verbond is niet meer hoe je een rechtvaardige of een genadige God krijgt. De vraag is nu hoe ik die liefde van God voor mij uitstraal naar anderen.”[1]

Alsof de vraag van Luther niet langer van belang is: ‘Hoe krijg ik een genadig God?’ Zo verdwijnt de gerechtigheid uit het geloof om niet (Rom. 3:24) uit het centrum van de geloofsleer en uit het wezen van het geloof.

Van ‘gereformeerd’ naar ‘reformatorisch’

De afgelopen jaren hebben dan ook bezwaarde leden zich onttrokken aan de GKv om zich te voegen bij een ‘reformatorische kerk’, bijvoorbeeld bij een Gereformeerde Bondsgemeente binnen de Protestantse Kerk in Nederland, de Hersteld Hervormde Kerk of een ‘behoudende’ Christelijke Gereformeerde Kerk. Hoe wordt daar nog de rechtvaardiging door het geloof met ernst gepredikt! Wat een weelde ook om weer erediensten mee te maken vanuit een gereformeerde liturgie, zonder allerlei vormen van experimenteel kerk-zijn!

Soms komen deze leden er echter na verloop van tijd achter dat in deze kerken toch een andersoortige prediking en praktijk heerst. In De Gereformeerde Kerken nemen in beginsel alle belijdende leden deel aan het avondmaal, terwijl in de ‘reformatorische kerken’ een (soms aanzienlijk) deel van de leden níet aan het avondmaal gaat. In de meeste gevallen blijven deze leden niet van het avondmaal af omdat zij geen serieus christen willen zijn, maar omdat zij twijfelen wel écht gelovig te zijn. Zij worstelen met de vraag of zij wel écht kind van God zijn: ‘Is het wel voor mij?’ Bij deze mensen ontbreekt de *zekerheid van het geloof*.

Het is van belang om ons bewust te zijn van dit verschil tussen ‘reformatorisch’ en ‘gereformeerd’. In een aantal artikelen willen we daarom ingaan op de ‘zekerheid van het geloof’. Niet om ons af te zetten tegen andere kerken, maar om anderen hierin de juiste weg te wijzen en ook zelf te mogen blijven bij het geloof

naar de Schriften, niet afwijkend naar rechts of naar links (Joz. 1:7). *Daartoe* zijn wij immers gereformeerd gebleven, ook als dat opnieuw strijd en moeite met zich zou meebrengen.

Puritanisme en Nadere Reformatie

We willen eerst letten op een stukje kerkgeschiedenis. De 'reformatorische kerken' putten uit de bronnen van het Puritanisme en de Nadere Reformatie. Wat zijn dat voor bewegingen?

Het Puritanisme is ontstaan tegen de achtergrond van de Kerk van Engeland (of: Anglicaanse Kerk). De Kerk van Engeland was in de 16^e eeuw gereformeerd in de leer, maar Rooms in de vormen. Een grote groep gelovigen streefde naar afschaffing van de Roomse vormen en wilde de kerk van binnenuit reformeren. Voor deze groep gelovigen werd vanaf ongeveer 1560 de benaming 'Puriteinen' gebruikt. Het Puritanisme was een brede beweging, met diverse richtingen en over een lang tijdspad. Leerstellig zijn er soms grote verschillen, bijvoorbeeld met betrekking tot de doopleer, waarin de baptist John Bunyan (1628-1688) moet worden onderscheiden van een Puriteinse tijdgenoot zoals John Owen (1616-1683). Als gemene deler van het Puritanisme geldt echter de aandacht voor *persoonlijke vroomheid en heiligheid*.

De Nadere Reformatie is een Nederlandse beweging, die gedeeltelijk parallel liep aan het Puritanisme. Waarom wordt deze beweging de *Nadere* Reformatie genoemd? Omdat na de reformatie van de *leer* ook het *leven* onder de heerschappij van Gods woord moest worden gesteld. Met de getalsmatige groei van de kerk was er niet altijd sprake van een groei in levensheiliging. In het algemeen wordt Willem Teellinck (1579-1629) als vader van deze beweging gezien en het einde gesteld bij Alexander Comrie (1706-1774) en Theodorus van der Groe (1705-1784).

Het begin van de Nadere Reformatie

De Nadere Reformatie is dus ontstaan tegen de achtergrond van verslapping en onheiligheid in de kerk. Een verwereldlijking waartegen Willem Teellinck kort na de Synode van Dordt (1618/1619) begon te waarschuwen. Geïnspireerd door

persoonlijke contacten met Engelse Puriteinen ontwierp hij een programma voor levensheiliging. In één van zijn boeken, "Bueren-Cout Ofte tsamen-spreuck" (1620), noemt hij punten zoals: de geestelijke zorgeloosheid van naamchristenen en zijn bezorgdheid in dat verband; het verbreken van de doopbelofte, die elke gedoopte heeft afgelegd; dronkenschap als teken van een roekeloze levenshouding; avondmaalsmijding door trouwe kerkgangers; het gebrek aan opwas in de genade bij hen die het bespreken van de preek nalaten; matigheid bij maaltijden als kenmerk van het christelijke leven.

Met name preekbespreking (waaruit later de zogenaamde 'gezelschappen' zouden ontstaan) en vasten werden als middelen tot levensheiliging aanbevolen. Ook zou in de 'binnenkamer' een plechtige verbondssluiting kunnen worden gemaakt, een weloverwogen verklaring van persoonlijke inwilliging van het verbond der genade. We zien dat Teellinck enerzijds de levensheiliging naar voren brengt en dat anderzijds een meer mystiek element optreedt. Mystieke invloed kwam mede via een schrijver zoals Thomas à Kempis en dit element werd door Teellinck geïntegreerd in een Puriteins programma tot levensheiliging.

De weg van het geloof

Bij Teellinck, als één van de eerste vertegenwoordigers van de Nadere Reformatie, overheerst nog het gereformeerde gedachtegoed. Toch zien we andere accenten optreden, zoals door prof. Graafland is opgemerkt:

"Teellinck's gerichtheid op de praktijk van het christelijke leven had tot gevolg, dat hij in zijn prediking en geschriften accenten legde, die tot nu toe vrijwel niet gehoord waren. Hij kwam daardoor zozeer in gedrang, dat hij genoodzaakt werd om zijn reformatorische gezindheid te legitimeren. Dit was voor Teellinck echter geen moeilijke taak. Want hij wist, dat hij in zijn eis tot levensheiliging zich bewoog in de lijn der vaderen. (...) Toch is Teellinck door het sterke accentueren van de praktijk der godzaligheid niet geheel aan eenzijdigheid kunnen ontkomen. Dit komt vooral naar voren in zijn opvatting over de verhouding tussen bekering en geloof."[2]

Teellinck maakte een onderscheid tussen een 'eerste bekering' die aan het geloof voorafgaat en een bekering in de zin van 'algehele vernieuwing van de mens', die op het geloof volgt. Dit leidde tot een tweeslachtig karakter van de verhouding

tussen geloof en bekering: enerzijds wilde hij aansluiten bij Calvijn, die het geloof laat voorafgaan aan de bekering (=levensheiliging); anderzijds stond hij onder invloed van de Puriteinen, die een 'voorbereidende genade' leerden die aan het geloof voorafgaat.

De 'problematiek' die bij Teellinck in vroege vorm opkomt, vanuit een terechte zorg over een verflauwd kerkelijk- en geloofsleven, heeft dus te maken met de 'weg tot het geloof':

“Wij bemerken hieruit, hoe Teellinck reeds te worstelen heeft met de waardering van de weg tot het geloof. Later zal dit probleem steeds actueler en moeilijker gaan worden, hetgeen ook te begrijpen is, wanneer men eenmaal aan het geloof in Gods belofte zijn fundamentele plaats heeft ontnomen, en de wedergeboorte of de bekering als een tweede instantie daarnaast heeft geplaatst. Calvijn heeft deze problematiek niet gekend, omdat hij alle relaties van het geestelijke leven deed uitgaan van het ene centrum: het dadelijke geloof in de belofte van het Evangelie.”[3]

Het *directe geloof in Gods beloften* - het is deze gereformeerde notie die in de Nadere Reformatie onder druk komt te staan.

[1] R. Barkema, 'Een gloednieuw verbond', *OnderWeg* (27 mei 2017), bron: <https://www.onderwegonline.nl/9574-een-gloednieuw-verbond>.

[2] C. Graafland, *“De zekerheid van het geloof. Een onderzoek naar de geloofsbeschouwing van enige vertegenwoordigers van Reformatie en Nadere Reformatie”* (Amsterdam: Bolland, 1977), p. 171 e.v.

[3] *Ibid.*, p. 174.

Bidden - vertrouwend

Vandaag aflevering 38 in de rubriek 'Genade geneest'.

Als wij bidden, hebben wij dat te doen in diepe eerbied en ootmoed. Want de God tot wie wij bidden is wel in Jezus Christus onze Vader, maar Hij is geen aardse Vader, Hij is een Vader Die boven alles staat, heilig en heerlijk en majesteitelijk, een Vader, die tegelijk Koning is. Een Vader "Die de hemel heeft tot Zijn troon en de aarde tot de voetbank voor Zijn voeten."

Dus wel eerbied en ootmoed, maar ook een groot en vast vertrouwen.

Zeker, Hij is in de hemel en wij zijn op de aarde. Hij is heilig, wonende onder de lofzangen van Israël en wij zijn zondaars. Wel kinderen door het geloof in Jezus Christus, maar wat voor kinderen! Kinderen, die zo vaak de Vader bedroeven, Hem in het hart steken, Hem in Zijn eer aantasten.

En toch: Kinderen. En toch: Vader.

En daarom kunnen, mogen en moeten wij altijd met vertrouwen tot Hem gaan. Als wij althans kinderen willen zijn en ons als kinderen van Hem willen gedragen. Zoals een vader op aarde niet ingaat op de wil van een eigzinnig en altijd maar dwars kind, zo sluit de Vader Zijn hart voor kinderen, die hun wil van Hem willen afdwingen, die Hem willen noodzaken hun wil te doen. Maar wie komt als kind, de Vader de eer geeft, die Hem toekomt, ontvangt altijd bij Hem gehoor. Die hoeft niet zijn gebed uit te spreken met de gedachte, dat het ook wel eens tevergeefs zou kunnen zijn.

Zou het wel? Zou Hij wel naar mijn stem luisteren? Hoe vaak komt die gedachte vóór, onder of na het bidden bij ons op. Maar de gedachte mag er niet zijn. Die doet afbreuk aan de trouw en liefde van onze Vader.

Hij is toch Vader. Waarom zouden wij dan twifelen aan Zijn goede wil ten aanzien

van ons? Hij is toch een almachtig Vader. Waarom zouden wij er dan aan twifelen of Hij wel kan wat wij van hem vragen? Wat zijn liefde wil bewerken, ontzegt Hem Zijn vermogen niet. Hij kan en wil en zal in nood, zelfs bij het naderen van de dood, volkomen uitkomst geven. Bidt en u zal gegeven worden, zoekt en u zult vinden, klopt en u zal opengedaan worden. Want een ieder, die bidt, ontvangt, en wie zoekt, vindt, en wie klopt, die zal opengedaan worden. Of welk mens onder u zal, als zijn zoon hem om brood vraagt, hem een steen geven. Of als hij om vis vraagt, zal hij hem toch geen slang geven? Indien dan u, die slecht bent, goede gaven weet te geven aan uw kinderen, hoeveel te meer zal uw Vader in de hemelen het goede geven aan hen, die Hem er om bidden.

Bidden - vertrouwend.

Ook als we vaak moeten wachten op Gods, op Vaders tijd.

Hij antwoordt niet altijd direct. Hij antwoordt niet altijd zoals wij het zouden begeren en het ons hebben voorgesteld en verwacht.

Maar Hij zal antwoorden. Dat staat vast. Hij kan helpen, en Hij wil helpen ook. Want Hij is trouw en liefdevol en machtig. Almachtig.

En als Hij niet helpt zo als wij het zouden willen, dan komt dat, omdat Hij wat beters met ons voor heeft. Als Hij in ziekte bijvoorbeeld geen beterschap geeft, maar ons geleidelijk doet voortreizen naar de dood, dan wil Hij ons brengen naar de plaats, waar niemand meer zal zeggen, ik ben ziek. EN telkens als hij één van de Zijnen van hier thuis haalt, is dat een overwinning.

Daarom: houdt maar aan in het gebed. En bidt niet met een hart dat door twijfel verteerd wordt, dat door de golven van dit leven wordt op en neer geworpen.

Bid vertrouwend. In geloof.

Immers, tot wie zouden wij ons beter, eerder, rustiger, wenden dan tot Hem, die het reukwerk van de oprechte, vertrouwende bidders lief heeft, en graag naar hen luistert?

Daarom steeds weer tot Hem.

In alle nood en dood.

In lijden en tegenspoed.

In gezonde en zieke dagen.

In droefheid en smart.

In angst en teleurstelling.

Altijd tot Hem, onze Vader, Die in de hemel woont. En Hij zal oor en hart openen. Hij zal doen, zoals Hij beloofd heeft, of zou Hij soms beloven en het niet doen, iets toezeggen en het niet verwerkelijken?

Beveel gerust uw wegen, al wat uw harte deert, ter trouwe hoede en zegen, van Hem, die het al regeert. Die luchten, wolk en winden wijst op spoor en loop en baan, zal ook wel wegen vinden, waarlangs uw voet kan gaan.

Bidden - vertrouwend.